

GIORDANO, Eduardo; ZELLER, Carlos
Polítiques de televisió a Espanya. Model televisiu i mercat audiovisual.
 Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1996. (Col·lecció «Polítiques», núm. 13)

Eduardo Giordano i Carlos Zeller estudien i analitzen l'evolució del sistema televisiu a Espanya entre 1980 i 1995, tot adoptant com a òptica preferent d'anàlisi de les polítiques audiovisuals en general i televisives en particular.

Els autors —equipats amb un bon bagatge de recerca en l'àmbit d'estructura i polítiques que, entre d'altres, inclou l'obra conjunta *España en el juego de la comunicación global. Monopolios y control de la información* (Madrid: Fundesco, 1988), però coneixedors a fons també d'altres camps de la investigació comunicativa com es posa de manifest en la tasca portada a terme a l'entorn de la revista especialitzada *Voces y culturas*— no es limiten a un informe estrictament descriptiu, sinó que incorporen alguns elements d'anàlisi crítica, explicitats ja des de la mateixa presentació de l'obra. Així, per exemple, a la introducció es presenta el primer capítol de l'obra com una «aproximació a l'estudi de la televisió com a fenomen social i cultural, feta mitjançant una exposició crítica d'algunes de les principals idees i visions que s'han donat entorn d'aquest mitjà de comunicació» (p. 9).

Des d'una altra perspectiva, però en una línia semblant tendent a definir clarament el punt de partida, Giordano i Zeller reconeixen els problemes de fonts que sorgeixen en centrar-se en un període temporal proper en què, a més, el mitjà considerat experimenta transformacions importants i quasi continuades. En aquest sentit, manifesten que —especialment pel que fa a l'activitat econòmica dels grups de comunicació— han utilitzat sobretot la premsa de referència, però simultàniament avisen que «donada la imbricació de la premsa en la indústria comunicativa, som conscients que en certa mesura els principals diaris construeixen la informació sobre aquests temes tenint molt presents els seus propis

interessos estratègics. Sempre que fou possible, les fonts es contrastaren entre mitjans diferents que tinguessin interessos contraposats» (p. 11-12).

Una característica especialment significativa de l'obra consisteix a emmarcar —tal com s'apunta des del mateix títol de l'obra— les polítiques de comunicació en una cruïlla (els autors parlen de vegades de «confrontació» o de «conflicte») entre la política econòmica —o industrial— i la política cultural. Tradicionalment, la recerca comunicativa desenvolupada a casa nostra en aquest àmbit havia tendit a considerar les polítiques de comunicació vinculades a la política cultural, per bé que els darrers anys ja hi ha força autors (Miquel de Moragas o Joan Corbella, entre d'altres) que les han relacionades també amb la política econòmica o industrial. Això no obstant, de forma majoritària encara es tendeix a estudiar les polítiques de comunicació com a resultat —exclusiu o molt preferent— de l'acció dels diversos governs o administracions (en el nostre context: Unió Europea, governs centrals o autonòmics, etc.).

A *Polítiques de televisió a Espanya. Model televisiu i mercat audiovisual*, en canvi, el plantejament canvia. Al capítol 2, per exemple, en analitzar el sistema audiovisual i les polítiques de comunicació, se subratlla específicament el pes del sector privat en l'articulació d'aquestes polítiques, en afirmar (p. 25) que «el sistema de comunicació espanyol, tant en el sector públic com en el sector privat, s'ha anat estructurant a partir d'estratègies empresarials específiques i mitjançant les intervencions, reflectides o no en l'ordenament jurídic, de les diferents administracions públiques. Aquesta estreta relació es dona en tots els sectors econòmics, però d'una manera més pronunciada en la indústria

cultural i específicament en la televisió». [Els subratllats són meus]

D'acord amb aquests plantejaments, el cos del treball s'estructura a partir d'una anàlisi de les polítiques audiovisuals dins la Unió Europea, en les quals s'emmarca la televisió espanyola (capítol 3); l'estudi dels canvis estructurals ocorreguts dins de la televisió espanyola entre els anys vuitanta i primers dels noranta, posant una atenció especial en el que els autors defineixen com a «formes de televisió no regulada» (sobretot l'anomenat vídeo comunitari i la televisió local) i al mercat publicitari (capítol 4); el procés de legalització i l'estructura (econòmica) de la televisió privada (capítol 5) i la televisió via satèl·lit i la televisió per cable (capítol 6).

La transició del sistema públic estatal (TVE) mereix una atenció especial i s'estudia sobretot el model bàsicament comercial que adopta aquesta televisió a partir de 1990, la descentralització i la «crisi financera i descapitalització de TVE» (capítol 7). El capítol 8 s'ocupa de la televisió autonòmica, considerada com a ampliació del sistema públic, i amb una

dedicació especial al cas d'aquesta modalitat de televisió a Catalunya. Finalment, es tracta la televisió local per ones terrestres (capítol 9).

L'obra es tanca amb una valoració de les polítiques de televisió (capítol 10) i amb unes conclusions. Els autors hi constaten la crisi tant de la televisió privada com de la pública i esbossen unes línies d'actuació: «Establir d'una manera inequívoca el finançament de la televisió pública amb recursos públics, deixant de banda l'emissió publicitària i la servitud que aquesta implica», al mateix temps que caldria elaborar «una nova concepció de servei públic, el més plural possible pel que fa a reflectir en la programació els gustos, les necessitats i els interessos dels diversos grups que constitueixen la societat»; i «facilitar el desenvolupament de diverses estructures televisives —especialment televisions locals— basades en models organitzatius més independents i aferrades a un teixit social i a una realitat geogràfica i cultural determinada» (p. 134-135).

Maria Corominas

TORRALBA, Francesc

Rostres del silenci

Lleida: Pages editor, 1996.

En el panorama bibliogràfic apareixen estudis ben diversos sobre aspectes derivats del fet comunicatiu, però no és habitual la presència de treballs que analitzin el no-fet, el que seria el contrari al *soroll*, en la percepció de no brogit sinó d'emascament; d'ací que l'aparició, a cura d'un notable filòsof jove, del que és el silenci hagi de sorprendre agradablement perquè situa la bibliografia catalana al costat de les europees més innovadores. L'autor estudia l'heterogeneïtat lingüística, les semàntiques del silenci i la pluri-formitat del silenci en una obra, tanmateix

densa i agradable, en la qual mostra aspectes que sovint desgranem en relació a la manca de paraules més que en la no-comunicació. El silenci del poder, per exemple —la no resposta— a què al·ludeix, precisament el dia que redactem aquesta nota Josep M. Espinàs en la seva columna al diari *Avui* en fer referència al silenci d'un alcalde en la seva decisió de futur polític, mostra l'actualitat del llibre; ahir se'ns parlava del silenci en una resposta que motivà un crim pasional, etc. Torralba mostra aspectes variats del silenci; així penetra, en un text sec i pur, sense